

ÜSTÜN ZEKALILAR

HACI LÜTFİYE ŞİRECİ REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

İÇERİK

ÜSTÜN ZEKA TANIMI

SAYFA 1

ÜSTÜN ZEKALI
ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ

SAYFA 2

TANILAMA

SAYFA 3

ÜSTÜN ZEKALILARIN
YAŞADIĞI SORUNLAR

SAYFA 4

BİLSEM

SAYFA 5

KAYNAKÇA

SAYFA 6

ÜSTÜN ZEKA TANIMI

Üstün zeka tanımı konusunda henüz evrensel düzeyde bir uzlaşıya varılmış değildir. Çünkü üstün zeka psikolojik olduğu kadar aynı zamanda sosyolojik bir kavramdır. Bu nedenle üstün zeka tanımı bireyden bireye, toplumdaki topluma, zamandan zamana ve coğrafyadan coğrafyaya değişmektedir. Yirminci yüzyılın başlarında üstün zeka kavramı "deha" kavramı ile aynı anlamda kullanılmaktaydı. Yirmibirinci yüzyıla yaklaştıkça üstün zeka tanımlarının daha da liberalleştiği hatta üstün yetenek teriminin kullanılmaya başladığı görülmektedir.

Üstün Zekalı Çocukların Genel Özellikleri

Zeka düzeylerine göre çocuklar belirli yaşlarda belirli davranış özellikleri gösterirler. Örneğin normal gelişim gösteren çocuklar bir yaş civarında yürümeye, iki yaş civarında da konuşmaya başlarlar. Bebeklik döneminin bazı davranış biçimleri daha sonraki yıllardaki zeka düzeyi ile ilişki gösterir. Erken ve ileri dil gelişimi, dikkat, güçlü hafıza, alışılmış objelere karşı gösterilen ilgisizliğe karşın yeni objelere karşı gösterilen yoğun ilgi ve çeşitli çevresel uyaranlara karşı uyanıklık hali bebeklik döneminin karakteristik üstün zeka göstergelerinden bazılarıdır (Rogers, 1986; Robinson, 1993). Üstün zekalı bebekler ile normal bebekler arasındaki zihinsel farklılıklar bir ile iki yaşlarında IQ testleri ile de saptanabilmektedir.

Bebeklik Dönemi Belirtileri

- Uzun dikkat süresi
- Aktiflik
- Hızlı öğrenme
- İlk aylarda dil gelişiminin başlaması
- Kitaplara aşırı ilgi
- Ne? sorularını takiben neden, nasıl? soruları sorma
- Uyaranlara karşı tepkisel davranma
- Gürültüye karşı aşırı tepkisel olma ve öfkelenme

Erken Çocukluk Dönemi Belirtileri

- 1-2 yaş aralığında düzgün cümle kurguları ile konuşma,
- Henüz 3-4 yaşlarında iken ya da erken bir yaşta okumaya başlama
- Okumaya başladıktan kısa bir süre sonra yazmaya başlama
- Henüz 3-4 yaşlarında basit problemleri çözme
- 10 yaş öncesinde çeşitli alanlarda yetişkin performansı sergileme

TANILAMA

TANILAMA İLKELERİ

- 1.Yararlılık
- 2.Bilimsellik
- 3.Kapsamlılık
- 4.Eşitlik
- 4.Erken tanı
- 5.Süreklilik
- 6.Uygun araç kullanımı
- 7.Ortak karar

TANILAMANIN AMACI

Tanılama genel olarak bireysel ve toplumsal olmak üzere iki amaç için yapılır. Üstün zekalı öğrencileri tanılamamanın birincil amacı toplum için değil birey için yani öğrencilerin yararına dönük olmalıdır. Birey için yapılan tanılama doğal olarak toplumsal yarar da oluşturacaktır. Tanılama ile öğrencilerin bireysel özelliklerine uygun çeşitli özel eğitim, rehberlik ve danışmanlık programları hazırlamak hedeflenmektedir.

Üstün Zekalılarnın Yaşadığı Sorunlar

SOSYAL İZOLASYON

Üstün yetenekli çocukların arkadaşlık ilişkileri normal yaşlılarından farklıdır. Zihinsel olarak kendi düzeylerine daha yakın çocuklar ile arkadaşlık etmeyi tercih etmektedirler. Diğer çocuklardan daha fazla bilgiye sahip olmak, bildiklerini sözel anlatmak ve çok soru sormak gibi özellikleri nedeniyle öğretmen ve arkadaşlarıyla olan ilişkileri olumsuz etkilenebilmektedir. Üstün yetenek ve başarıları, arkadaş gruplarından, sosyal ortamlardan dışlanmalarına, kıskanılarak yalnız bırakılmalarına neden olmaktadır.

Mükemmeliyetçilik

Üstün yetenekli bireylerin en dikkate değer kişilik özelliklerinden biri de mükemmeliyetçiliktir. Yapılan araştırmalarda üstün yetenekli çocukların normal yaşlılarına göre mükemmeliyetçilik düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu çocuklar yapacakları her şeyin mükemmel olması için çok fazla çabalamakta ve bu çaba zamanla onlara zarar vermektedir.

Stres

Üstün yetenekli çocukların normal zekaya sahip yaşlılarına göre yüksek oranda anksiyete yaşadığı ve depresif duygu durum belirtilerini sergiledikleri yapılan çalışmalarda bulunmuştur. Çocukların yaşadığı yoğun stresin nedeni sıklıkla aile ve arkadaşlık ilişkilerinde yaşanan güçlükler, ulaşılması zor hedefler, ebeveynlerin yüksek beklenti içinde olması ve eleştirel tutum sergilemesi, akademik baskılardır.

Depresyon

Üstün yetenekli çocuklar mükemmeliyetçilik, yaşlıları tarafından soyutlanma, ulaşılması zor hedefleri olma, başarıyı elde etmeleri için yoğun baskı altında olma gibi, duygusal ve sosyal problemler yaşayabilmekte ve bu problemler çocukların depresyon yaşamalarına neden olabilmektedir. Ayrıca bu çocukların duyarlı ve hassas olmaları psikolojik sorun yaşama riskini arttırmaktadır.

BİLSEM

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ

Eğitim ve Öğretim

Eğitim Programları

- Uyum
- Destek Eğitim
- Bireysel Yetenekleri Fark Etme
- Özel Yetenekleri Geliştirme
- Proje Üretimi ve Yönetimi

Ölçme ve Değerlendirme

- Her eğitim programında, programların süreç ve sonuç değerlendirmesi danışman öğretmenlerce yapılır. Bakanlıkça hazırlanan BİLSEM modülündeki “Eğitim Programı Değerlendirme Tablosu” ilgili alan öğretmenlerce doldurulur.

a) BİLSEM’ de gerçekleştirilecek eğitim ve öğretim etkinlikleri öğrencinin örgün eğitim gördüğü saatler dışında hafta içi ve/veya hafta sonu olacak şekilde planlanır.

b) BİLSEM’ de özgün ürün, proje ve üretimlerin gerçekleşmesi için öğrencilerin yeteneklerine uygun proje tabanlı, disiplinler arası, zenginleştirilmiş, farklılaştırılmış eğitim programı uygulanır ve eğitim etkinlikleri düzenlenir.

c) BİLSEM’ de eğitim ve öğretim hizmetleri bireysel ve/veya grup eğitimi şeklinde yürütülür

ç) Eğitim ve öğretim etkinlikleri eğitim ve öğretim yılı içerisinde Bakanlıkça hazırlanan ortak yıllık çalışma takvimine göre yürütülür. Ayrıca ara tatil, yarıyıl ve yaz tatillerinde yaz okulu, kış okulu ve öğrenci kampları düzenlenebilir. Eğitim ve öğretim yılı içindeki her dönem sonunda BİLSEM müdürlüğüne hazırlanacak değerlendirme raporları Bakanlığa gönderilir.

d) Eğitim ve öğretim etkinlikleri BİLSEM program uygulama tablosunda belirtilen esaslara göre uygulanır.

e) Tarihî mekân, müze, sanayi tesisi, üniversite, festival, fuar ve yakın çevre ziyaretleri, konferans, dinleti, konser, sergi, imza günü etkinliklerine katılım ile kurum içi ve dışı bilimsel, kültürel, sanatsal ve sosyal faaliyetlerin tamamı eğitim ve öğretim etkinlikleri kapsamında değerlendirilir.

KENAN ARSLANER
(ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENİ)

ÜSTÜN ZEKALILAR

HACI LÜTFİYE ŞİRECİ REHBERLİK VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

KAYNAKÇA

01

Sak Uğur, *Üstün Zekalılar*. Ankara: Vize Yayıncılık, 2017.

02

Akarsu Özlem, Birsen Mutlu, "Üstün Yetenekli Çocukları Anlamak: Çocukların Sosyal ve Duygusal Sorunları." *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi* 2017; 7(2): 112-116